

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

DLH ./ riksåklagaren ang. hets mot folkgrupp

(Hovrätten för Nedre Norrlands dom den 16 oktober 2019 i mål B 1520-18)

Riksåklagaren har förelagts att svara skriftligen på överklagandet.

Jag vill anföra följande

Inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom. Jag tillstyrker prövningstillstånd.

Bakgrund

DLH har av hovrätten dömts för hets mot folkgrupp till villkorlig dom och 40 dagsböter om 310 kr.

Enligt det åtal som ligger till grund för hovrättens dom har DLH den 31 januari 2018 i Sandviken i meddelande som sprids uttryckt missaktning för folkgrupper eller annan grupp av personer med anspelning på etniskt ursprung och trosbekännelse genom att på Facebookgruppen ”Politikfakta” skriva ”Äckliga muslimjävel”. Meddelandet har härigenom varit tillgängligt för andra.

Hovrättens majoritet uttalar i sina domskäl följande.

Som tingsrätten konstaterat är det klarlagt att DLH skrev ”äckliga muslimjävel” i en kommentar till en artikel i Facebook-gruppen Politikfakta och att meddelandet var tillgängligt för andra på det sätt som krävs för ansvar för hets mot folkgrupp.

Frågan är om DLH genom kommentaren visade missaktning för en folkgrupp eller en annan grupp av personer med anspelning på etniskt ursprung och trosbekännelse. Tingsrätten har besvarat denna fråga nekande med hänvisning till att DLH riktade meddelandet endast till den person som omnämns i Politikfaktas artikel.

Hovrätten konstaterar dock att brottet hets mot folkgrupp inte förutsätter att ett meddelande riktas till flera olika personer inom den aktuella folkgruppen. Ett meddelande som är riktat mot en särskilt utpekad person kan utgöra hets mot folkgrupp om meddelandet, förutom att det är nedsättande för adressaten, även uttrycker missaktning för folkgruppen som sådan (jfr. rättsfallet NJA 1999 s. 702).

DLHs kommentar måste ses i sitt sammanhang. Politikfaktas artikel handlar om en man av utländsk härkomst som dömts för en våldtäkt motiverad av heder. Kommentaren kan mot den bakgrunden svårigen uppfattas på annat sätt än att DLH menade att mannens brott var direkt kopplat till dennes förmodade religiösa övertygelse som muslim. Det står därmed klart att DLH visade missaktning för folkgruppen som sådan på det sätt som avses i bestämmelsen om hets mot folkgrupp. Eftersom kommentaren vidare tydligt överskridit gränsen för en saklig och vederhäftig debatt ska DLH dömas för hets mot folkgrupp. Brottet är inte att bedöma som ringa.

Påföljden kan stanna vid en villkorlig dom i föreningen med ett måttligt bötesstraff.

Två av hovrättens ledamöter var skiljaktiga i fråga om ansvar och uttalade därvid bl.a. följande.

Vi ansluter oss till majoritetens mening att kommentaren ” Äckliga muslimjävel” fått den spridning som krävs för straffbarhet. Den kommentar som DLH skrev är vidare nedsättande.

DLH har uppgett att han skrev kommentaren direkt efter att ha läst en artikel om en syrisk muslim som enligt artikeln gjort sig skyldig till våldtäkt. Han har vidare uppgett att det han inte har någon åsikt om muslimer utan kommentaren riktade sig mot den person som artikeln handlade om. DLHs uppgift är inte motbevisad och den ska därför godtas.

Annat är således inte utrett än att hans kommentar riktar sig mot en speciell person, nämligen den person som påstods ha gjort sig skyldig till en våldtäkt. En enskild person kan rent språkligt inte sägas utgöra en grupp. Redan lagtextens ordalydelse talar således starkt emot att det DLH skrev på facebookgruppen ”politikfakta” är straffbart enligt 16 kap. 8 § brottsbalken.

Högsta domstolen har i NJA 1999 s.702 uttalat att rasistiska yttranden som riktar sig mot enskilda personer straffbeläggs enligt 5 kapitlet brottsbalken.

Enligt förarbetena till bestämmelsen är det kollektivt bestämda grupper som skyddas, men inte enskilda identifierbara individer. Förföljelse av exempelvis en familj på grund av nationell eller etnisk tillhörighet bestraffas inte enligt denna bestämmelse. Straffbestämmelser om t.ex. olaga hot, ofredande eller förolämpning kan vara tillämpliga i dessa fall (se Brottsbalken en kommentar, Holmqvist mfl, avsnitt 16:8 s.5).

Vid nu angivna förhållanden och då strafflag av rättssäkerhetsskäl alltid ska tolkas restriktivt föreligger inte förutsättningar att döma DLH för hets mot folkgrupp. Tingsrättens dom ska därför fastställas.

Överklagandet till Högsta domstolen

DLH yrkar att han ska frikännas från ansvar.

Han gör i sak gällande att hans agerande inte uppfyller de objektiva eller subjektiva rekvisiten för straffansvar enligt 16 kap. 8 § brottsbalken.

Enligt hans uppfattning är det av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar hans överklagande och anför därvid bl.a. följande.

Det är ostridigt att han i en kommentar till en länkad artikel på Facebook skrivit det yttrande som åklagaren påstår. Han har i underinstanserna redogjort för att yttrandet riktade sig enbart mot den person som artikeln handlade om, en person som utpekades som våldtäktsman. Denna uppgift är inte motbevisad och kan heller inte lämnas utan avseende.

Frågan är om han uttryckt missaktning för en folkgrupp genom sin kommentar, då hans agerande riktat sig mot just den specifika individen. Såväl tingsrätten som hovrätten är oeniga i denna fråga, vilket understryker att rättsläget är oklart. Klart är att straffansvar fordrar att missaktningen riktas mot en kollektivt bestämd grupp och inte mot en enskild individ (prop. 2001/02:59 s. 15). Inte heller medlemmar av den kollektivt bestämda gruppen omfattas (NJA 1978 s. 3). Det rör sig således inte om något målsägandebrott. Den uttryckta missaktningen ska avse gruppen som sådan, vilket också följer av lagtextens ordalydelse.

Hans uttalande har endast uttryckt missaktning mot den individ som artikeln avsåg, snarare än en kollektivt bestämd folkgrupp. Det är också i enlighet härmed som hans uppsåt ska bedömas. Mot den bakgrunden föreligger varken objektiva eller subjektiva förutsättningar för straffansvar.

Målet i sak

Den som i ett uttalande eller i ett annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck, döms för *hets mot folkgrupp* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter (16 kap. 8 § första stycket brottsbalken).

Det är ostridigt att DLH lämnat ett sådant meddelande som anges i åtalet och att detta spritts på ett sådant sätt som medför ansvar för hets mot folkgrupp. Lika med domstolarna är det även min uppfattning att kommentaren är klart nedsättande.

Frågan är om den omständigheten att hans meddelande i och för sig riktats mot den person som anges i artikeln utesluter ansvar för hets mot folkgrupp.

I NJA 1999 s. 702 har uttalanden som innefattar missaktning för folkgrupp genom anspelning på hudfärg eller etniskt ursprung inte ansetts utgöra hets mot folkgrupp, eftersom uttalandena inte spritts i den mening som avses i 16 kap. 8 brottsbalken.

Högsta domstolen uttalar bl.a. följande.

Rasistiska yttranden som riktar sig mot enskilda personer straffbeläggs enligt 5 kap. brottsbalken. Rasistiska yttranden kan föranleda straffansvar även om de inte riktar sig mot någon viss eller vissa personer. I 16 kap. brottsbalken finns bestämmelser om brott mot allmän ordning. Enligt 8 § ska den som i uttalande eller i annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg nationellt eller etniskt ursprung eller trosbekännelse dömas för hets mot folkgrupp.

I det aktuella avgörandet hade den tilltalade vänt sig direkt mot tre olika personer med sina yttranden. Högsta domstolen fann att den tilltalade genom sina yttranden gett uttryck för en sådan missaktning för folkgrupp som kan föranleda straffansvar för hets mot folkgrupp. Eftersom det inte var utrett att fler än dessa tre kunnat uppfatta yttrandena hade de dock inte spridits på ett sådant sätt som krävs för ansvar.

Även om det rasistiska yttrandet i detta fall primärt riktat sig mot den man som artikeln handlar om, kan det inte råda någon tvekan om att yttrandet som sådant uttrycker missaktning för den folkgrupp eller grupp av personer mannen tillhör med anspelning på trosbekännelse. Att samma yttrande även skulle kunna ligga till grund för åtal enligt 5 kap. brottsbalken kan inte innebära att ansvar för hets mot folkgrupp är uteslutet. En sådan tolkning av bestämmelsen strider enligt min uppfattning inte mot legalitetsprincipen. Enligt min uppfattning är det uppenbart att DLH begått gärningen uppsåtligen.

Jag instämmer således i hovrättens majoritets bedömning och anser att hovrättens dom ska fastställas.

Prövningstillstånd m.m.

Av 54 kap. 10 § rättegångsbalken följer att prövningstillstånd får meddelas endast om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens) eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (extraordinär dispens).

För prejudikatdispens krävs att ett avgörande av Högsta domstolen får generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Utvecklingscentrum, som inom Åklagarmyndigheten ansvarar för rätts- och metodutveckling bl.a. när det gäller brotten enligt 16 kap. brottsbalken, har angett att frågan om det föreligger straffansvar för hets mot folkgrupp i en situation som den nu förevarande bedöms olika i landets hovrätter. Enligt Utvecklingscentrum är det därför av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar frågan.

Mot denna bakgrund och då målet i sig är lämpligt för en prövning i Högsta domstolen tillstyrker jag att prövningstillstånd meddelas.

Bevisning m.m.

- DLHs uppgifter, åberopas genom uppspelning av ljud- och bildfilen från tingsrätten
- Förundersökningsprotokollet, s. 2 och 6-7.

Målet kan avgöras på handlingarna.

Petra Lundh

My Hedström

Kopia till

Utvecklingscentrum
Åklagarkammaren i Gävle (AM-27362-18)
Kammaråklagaren Therese Stensson
Kammaråklagaren Peter Olofsson